

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Piotr Mirek

SSN Andrzej Stępka

w sprawie **A. B.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 27 lutego 2024 r.

wniosku obrońcy skazanego

o wznowienie postępowania

zakończanego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17 czerwca 2021 r., sygn. II AKa 213/20, zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 20 października 2020 r., sygn. III K 142/18,
na podstawie art. 540 § 3 k.p.k. *a contrario*

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić wniosek;**
- 2. obciążyć skazanego kosztami sądowymi postępowania wznowieniowego, w tym uiszczoną przez niego opłatą oraz wydatkami w kwocie 20 (dwudziestu) złotych.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 20 października 2020 r., sygn. III K 142/18, A. B. został skazany za popełnienie przestępstw kwalifikowanych z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i innych.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, wyrokiem z dnia 17 czerwca 2021 r., sygn. II AKa 213/20, dokonał korekty opisów niektórych czynów, jak też obniżenia wymiaru niektórych orzeczonych kar jednostkowych, po czym orzekł nową karę łączną w rozmiarze 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, utrzymując w pozostałym zakresie wyrok Sądu I instancji w mocy.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego została w imieniu skazanego A. B. wniesiona kasacja, która postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2023 r., I KK 229/23, została oddalona jako oczywiście bezzasadna.

W dniu 15 listopada 2023 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy A. B. o wznowienie postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego na podstawie art. 540 § 3 k.p.k. Obrońca jako podstawę wniosku wskazał wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 22.07.2021 r. w sprawie Reczkowicz vs. Polska (skarga nr 43447/19) oraz reguły wypracowane w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii (skarga nr 26374/18; wyrok z 1.12.2020 r.). Podniósł, że ETPCz w swoim orzecznictwie konsekwentnie uznaje, że szereg okoliczności dotyczących ukształtowania Krajowej Rady Sądownictwa w drodze ustawy nowelizującej z dnia 8 grudnia 2017 r., nieprawidłowości związane z trybem powołania jej składu osobowego, jak również sposób wypełnienia konstytucyjnego zadania stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów może poddać w wątpliwość niezależność tego organu od władzy ustawodawczej i wykonawczej.

Zdaniem obrońcy, uwagi poczynione w wyżej wymienionych judykatach ETPCz znajdują zastosowanie także do sprawy skazanego, albowiem w składzie Sądu Okręgowego w Poznaniu brał udział sędzia M. B., powołany na urząd sędziego Sądu Okręgowego w Poznaniu na podstawie uchwały KRS nr [...] z dnia 7 sierpnia 2020 r. Ponadto sędzia ten w chwili orzekania pełnił funkcję zastępcy rzecznika dyscyplinarnego sędziów sądów powszechnych, a zatem miał wpływ na ocenę dyscyplinarną sędziów orzekających w tej sprawie w drugiej instancji, co bezpośrednio w negatywny sposób rzutowało na zachowanie standardu niezawisłości i bezstronności. Dodatkowo obrońca podniósł, że o niespełnianiu przez wyżej wymienionego sędziego wymogu niezawisłości w rozumieniu prawa unijnego przesądzają również okoliczności zaistniałe w 2023 r. dotyczące zawieszenia go w pełnieniu obowiązków Prezesa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu i negatywnej oceny jego osoby przez sędziów Sądu Apelacyjnego w Poznaniu.

W konkluzji autor wniosku wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego i utrzymanie nim w mocy wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek okazał się niezasadny.

Przywołanie jako podstawy wznowienia postępowania przepisu art. 540 § 3 k.p.k., gdy składający wniosek o wznowienie postępowania nie uzyskał korzystnego dla siebie orzeczenia organu międzynarodowego w jego własnej sprawie, wymaga

wykazania, że wnioskodawca znalazł się w toku postępowania w tej samej sytuacji faktyczno – prawnej, jaka stanowiła kanwę wyroku ETPCz wydanego przeciwko Polsce (por. uchwała SN z dnia 26 czerwca 2014 r., I KZP 14/14, OSNKW 2014, z. 8, poz. 59). Ciężar uprawdopodobnienia zaistnienia tej podstawy wznowieniowej spoczywa na wnioskodawcy.

Analiza treści wniosku wniesionego w sprawie skazanego wskazuje, że wymóg ten nie został dochowany. Obrońca jako podstawę żądania przywołał wprawdzie wyrok ETPCz z 22.07.2021 r. w sprawie Reczkowicz vs. Polska (skarga nr 43447/19) oraz odwołał się do reguł wypracowanych przez Trybunał w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii (skarga nr 26374/18), jednak podmiotem tych postępowań nie był skazany, ani nawet nie dotyczyły one analogicznych, jak występujące w jego sprawie, uwarunkowań procesowych, co – teoretycznie – mogłoby rzutować na sytuację prawną wnioskodawcy otwierając możliwość prowadzenia rozważań, co do wznowienia postępowania także w jego sprawie w oparciu o przesłankę wznowieniową z art. 540 § 3 k.p.k.

Wyrok ETPCz w sprawie Reczkowicz vs. Polska dotyczył osób powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Dyscyplinarnej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie ustawy określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U z 2018 r., poz. 3). W wyroku tym Trybunał, podtrzymując swój wcześniejszy pogląd sformułowany m.in. w wyroku Wielkiej Izby z 1.12.2020 r., Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii uznał, że doszło do oczywistego naruszenia prawa krajowego, które wywarło negatywny wpływ na podstawowe zasady procedury powoływania sędziów do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, ponieważ powołanie nastąpiło na podstawie rekomendacji KRS, ustanowionej na mocy ustawy nowelizującej z 2017 r., tj. organu, który nie dawał już wystarczających gwarancji niezależności od władzy ustawodawczej lub wykonawczej. Nieprawidłowości w procesie nominacji sędziów niweczyły legitymację Izby Dyscyplinarnej w takim stopniu, że w następstwie z natury wadliwej procedury nominacji sędziów, nie posiadała ona i nadal nie posiada atrybutów „sądu”, który jest „zgodny z prawem” dla celów wykładni na gruncie art. 6 ust. 1 EKPC. Tym samym naruszona została sama istota przedmiotowego prawa.

Polem rozważań nakreślonym wskazanym wyżej wyrokiem w sprawie Reczkowicz vs. Polska była więc Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego oceniana przez pryzmat konwencyjnego standardu „sądu ustanowionego ustawą. Judykat ten nie odnosił się zatem do wszystkich osób powołanych na urząd sędziego sądów powszechnych na wniosek KRS ukształtowanej w trybie określonym przepisami noweli z dnia 8 grudnia 2017 r. i – jako mający odległe jedynie powiązanie przedmiotowe z sytuacją procesową skazanego – nie mógł stanowić podstawy wniosku o wznowienie postępowania wobec niespełnienia powołanego na wstępie kryterium analogicznego układu okoliczności faktycznych i uwarunkowań prawnych

między sprawą wnioskodawcy a przywołanym rozstrzygnięciem organu międzynarodowego.

Kontynuując rozważania podnieść również należało, że – wbrew twierdzeniu wnioskodawcy – nie mogła mieć zastosowania w rozpoznawanej sprawie również uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23.01.2020 r., BSA I-4110-1/20, (OSNKW 2020, nr 2, poz. 7). W uchwale tej rzeczywiście stwierdzono, m.in., że nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Nie można jednak pominąć, że zastrzeżono, iż taka wykładnia art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. nie ma zastosowania do orzeczeń wydanych przez sądy przed dniem jej podjęcia oraz do orzeczeń, które zostaną wydane w toczących się w tym dniu postępowaniach na podstawie k.p.k. przed danym składem sądu (zob. teza 3).

Wskazać również należało, że wnioskodawca we wniosku szeroko odwoływał się do konieczności zbadania stanu niezawisłości sędziego w trybie trzystopniowego testu zaproponowanego przez ETPCz w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii. Pominął jednak fakt, że taki test został już przeprowadzony w toku postępowania kasacyjnego zainicjowanego kasacją obrońcy skazanego.

W uzasadnieniu postanowienia o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej rozpoznający ją skład Sądu Najwyższego, mając na uwadze zarówno treść wyżej wskazanej uchwały połączonych Izb SN, jak też uchwały składu siedmiu sędziów SN z 2.06.2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, nr 6, poz. 22), wskazał, że dla zaistnienia nienależytej obsady sądu nie wystarczy wskazać na instytucjonalną nieprawidłowość powoływania sędziów na podstawie procedury konkursowej z udziałem KRS w składzie ustanowionym ustawą z 2017 r., ale należy wykazać, że w tym konkretnym przypadku sędzia nie gwarantuje chociażby minimalnego standardu bezstronności i niezawisłości. Kierując się tymi wskazaniem Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że na gruncie sprawy konieczne jest wykazanie konkretnych okoliczności dowodzących stronniczości sędziego, wynikających np. z tajnego sposobu obrad KRS, w zakresie kandydatury, negatywnej opinii zgromadzenia ogólnego sędziów, niekorzystnego dla kandydata,

porównania jego osiągnięć z osiągnięciami kontrkandydatów, krótkiej ścieżki jego awansu.

Tymczasem w toku postępowania przed Sądem Najwyższym w przedmiocie kasacji, w ramach którego zasygnalizowano zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej, nie wskazano na jakąkolwiek okoliczność – chociażby uprawdopodobniającą – brak bezstronności sędziego M. B. w chwili orzekania w sprawie A. B..

Okoliczność ta, z uwagi na rozpoznanie zarzutu naruszenia art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w trybie kasacji, co dodatkowo miało miejsce w momencie, w którym w obrocie prawnym istniały już orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, na które obecnie powołuje się obrońca, stały na przeszkodzie wznowienia postępowania z urzędu. Tylko bowiem w takim trybie mogło dojść do wznowienia postępowania w sprawie skazanego (art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 k.p.k.). Nie mógł więc zostać uznany za skuteczny wniosek obrońcy oparty o przepis art. 540 § 3 k.p.k., skoro w istocie zmierzał on do uchylenia wyroku Sądu Okręgowego wobec zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., na co wskazywały także pozostałe okoliczności przedstawione we wniosku dotyczące kariery zawodowej sędziego, zajmowanych przez niego stanowisk. Z uwagi na zbadanie zaskarżonych wyroków w tym zakresie na etapie postępowania kasacyjnego, przeszkodą do ponowienia analizy pod tym kątem w postępowaniu wznowieniowym jest przepis art. 542 § 3 k.p.k.

Z tych względów wniosek obrońcy skazanego o wznowienie postępowania należało uznać za nieuzasadniony, ze skutkiem w postaci jego oddalenia.

Dlatego Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej.

[PGW]

(r.g.)